

Кириле М.

ст. гр. ОДС-31

Науковий керівник: к.е.н., доцент Окрепкий Р.Б.

Тернопільський національний економічний університет

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АВІАЦІЙНОГО ТРАНСПОРТУ УКРАЇНИ

Для підтримки швидкого темпу життя, зміцнення взаємозв'язків між різними країнами необхідним є ефективний вид транспорту – авіаційний.

Авіаційний транспорт — один із наймолодших видів сполучення, перевагами якого є: швидкість перельоту; коротші, порівняно із іншими видами транспорту, маршрути проходження; можливість досягнення віддалених та важкодоступних районів. Авіатранспортом здійснюють переважну більшість трансконтинентальних перевезень на значні відстані пасажирів, вантажів, товарів із коротким строком зберігання. Недоліки авіаційного транспорту: висока вартість перевезень, залежність від метеорологічних умов та потреба у налагодженій аеропортовій інфраструктурі [4].

Визначити місце нашої держави у світовій системі авіаційного транспорту складно. В Україні дуже зручне географічне розміщення, численне населення, й це створює величезний потенціал розвитку галузі. Великі міста мають Україні аеропорти, їх обслуговують 32 вітчизняні авіакомпанії, не є розвинутою інфраструктура ринку авіаперевезень.

Упродовж 2019 року пасажирські та вантажні перевезення в Україні здійснювали 29 вітчизняних авіакомпаній, ними загалом виконано 103,3 тис. комерційних рейсів (100,2 тис. рейсів у 2018 році) [1].

За статистикою число пасажирів, що скористались послугами вітчизняних авіакомпаній, збільшилась на 9,4 % й досягла 13705,8 тис. осіб. Серед вітчизняних авіаперевізників найбільші обсяги виконано авіакомпаніями «Міжнародні авіалінії України», «Азур Ейр Україна», «Скайап», «Роза вітрів», «Буковина». У 2019 році цими провідними авіакомпаніями загалом перевезено 13306,7 тисяч пасажирів, й це на 22,4% перевищує показник 2018 року та складає 97 % загального обсягу пасажирських перевезень українських авіакомпаній [3].

Міжнародні регулярні перевезення складають 51,9% усіх пасажирських перевезень вітчизняних авіакомпаній.

У 2019 році міжнародні регулярні пасажирські перевезення за затвердженим розкладом руху до 46 країн світу здійснювали 10 вітчизняних авіакомпаній. Число пасажирів зросло на 4,6% й склало 7107,2 тисяч осіб. Середній відсоток пасажирського завантаження на міжнародних регулярних рейсах збільшився на 2,1% до 80,9%. Тривав розвиток мережі маршрутів.[3].

У 2019 році найбільшими темпами (16,9%) зростало число перевезених вітчизняними авіакомпаніями пасажирів у сегменті міжнародних польотів на нерегулярній основі. За рік 16-ма українськими авіакомпаніями перевезено

5440 тис. пасажирів. 97% таких перевезень здійснили п'ять вищезгаданих провідних авіакомпаній [3].

На регулярних внутрішніх пасажирських перевезеннях між 11 містами України задіяно чотири вітчизняні авіакомпанії: «Міжнародні авіалінії України», «Мотор Січ», «Роза вітрів», «Скайап». Ними у 2019 році у межах України регулярними рейсами перевезено 1145,2 тис. пасажирів – на 6,9% більше, ніж у попередньому році. Середній відсоток пасажирського завантаження на внутрішніх регулярних рейсах українських авіакомпаній склав 75,9% (у 2018 році – 79,3%) [3].

Позитивна тенденція, сформована впродовж останніх двох років, пов'язана, насамперед, з успішним розвитком сектору міжнародних повітряних перевезень. Були здійснені додаткові заходи з безпеки польотів, покращення привабливості галузі для інвесторів, придбані нові повітряні судна.

Ваговими проблемами українського ринку авіаперевезень є монополність і закритість. Це призвело до встановлення високої вартості послуг авіаперевізників. Це пов'язано, насамперед, із монополізацією ринку хендлінгових послуг, тарифи практично необґрунтовані [5].

Число відправлених та прибулих упродовж року повітряних суден склала 201,2 тис. (у 2018 році – 182,8 тис.). Пасажиропотоки через аеропорти України зросли на 18,4% та досягли 24334,5 тис. осіб.

98 % пасажиропотоків та практично усі поштові і вантажні потоки сконцентровані у 7 основних аеропортах (Бориспіль, Київ (Жуляни), Львів, Одеса, Харків, Запоріжжя та Дніпропетровськ).

Зростання числа обслугованих пасажирів порівняно з 2018 р. зафіксовано у аеропортах Харкова (на 39,4%), Львова (на 38,8%), Борисполя (на 21,1%), Дніпропра (на 13,2%), Одеси (на 17,1 %), Запоріжжя (на 8,4%). У столичному аеропорту Київ (Жуляни) потік пасажирів скоротився на 6,9% [3].

Важливим кроком у маркетинговому аналізі є аналіз конкурентоспроможності підприємств. Існують різні підходи до її оцінювання, але найбільш придатним є варіант бального оцінювання.

Зміст його полягає в наступному:

- визначають чинники конкурентної позиції підприємств (частка ринку, виробничі потужності, матеріально-технічне забезпечення, ціна, сервіс, рівень якості надання послуг);

- встановлюють вагомість кожного чинника, який характеризує рівень конкурентоспроможності підприємства (підсумок усіх показників повинен дорівнювати 1);

- здійснюють оцінювання дійсного значення кожного із чинників конкурентоспроможності підприємства (від 0 до 5 балів);

- розраховують цінність кожного чинника як добуток вагомості і дійсної оцінки в балах;

- підсумовують результати цінності факторів конкурентоздатності відповідних підприємств. Більший підсумок балів свідчить про міцніше положення фірми на ринку;

– визначають сильні та слабкі характеристики конкурентоздатності фірми.[2]

Українські авіаперевізники є неконкурентоспроможними не лише на світовому ринку авіаперевезень, а й на внутрішньому ринку. Краща організація роботи та вищий рівень надання послуг дозволяє іноземним компаніям завойовувати й утримувати прихильність українських споживачів, а відтак – збільшувати питому частку на вітчизняному ринку повітряних перевезень. Переважають такі перевізники з нижчими цінами, належним станом повітряних суден, висококваліфікованим і культурним персоналом, й такі чинники набувають все більшого значення. Зарубіжна конкуренція значно зменшує попит на послуги вітчизняних авіаперевізників.

Підвищення ефективності роботи авіаційного транспорту полягає у визначенні того, яким чином найбільш ефективно використовувати наявні ресурси кожного підприємства (чи то аеропорту, авіакомпанії, хендлінгової компанії тощо). Жорстка конкуренція на ринку транспортних послуг спонукає до проведення систематичних і докладних аналізів діяльності, на підставі яких необхідно обґрунтовано надавати економічну оцінку роботи авіакомпанії. Така докладність надасть можливість своєчасно виявляти недоліки на кожному етапі процесу перевезень пасажирів, вантажу чи пошти, оцінювати їхні наслідки, запобігати їхній появі та швидко реалізовувати ефективні заходи щодо усунення у разі виникнення. До того ж, за результатами такого аналізу авіапідприємство має відпрацьовувати тактику і розробляти стратегію поведінки на транспортному ринку.

Це зумовлено економічною та політичною нестабільністю в країні, монополізацією ринку авіаперевезень України, низьким рівнем платоспроможності населення, застарілою авіаційною інфраструктурою та малочисленим парком повітряних суден вітчизняних авіакомпаній. Значно скоротилося число рейсів через територію України, а повітряний простір над східною частиною нашої держави є закритим. Перспективами подальших досліджень має бути визначення та обґрунтування принципів та методів розвитку авіаційної галузі України практично-прикладного характеру, усунення монополізації, оновлення парку повітряних суден та інше.

Список використаних джерел

1. Державна авіаційна служба України – офіційний сайт. URL : <https://avia.gov.ua/> (дата звернення: 07.05.2020).
2. Окрепкий Р.Б., Штефанич Д.А. Теоретичні засади маркетингового аналізу конкурентів. *Вісник THEU*. 2010. Вип. 1. С. 103-110
3. Підсумки діяльності авіаційної галузі України за 2019 рік // Міністерство інфраструктури України URL : <https://mtu.gov.ua/content/statistichni-dani-v-galuzi-aviatransportu.html> (дата звернення: 07.05.2020).
4. Про транспорт: Закон України від 10.11.1994 № 232/94-ВР URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232/94-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 07.05.2020).
5. Щодо удосконалення механізмів державного регулювання ринку авіаційних перевезень в умовах інтеграції України до ЄС URL : <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/schodo-udoskonalennya-mekhanizmiv-derzhavnogo-regulyuvannya-rinku> (дата звернення: 08.05.2020).